

Väärinkäytösten ilmoituskanavan käyttöönotto Muhoksen kunnassa

Khall 22.04.2024 § 109
422/00.01.04.00/2023

Valmistelija

hallintojohtaja Rauno Piippo (p. 044-497 0003):

Laki Euroopan unionin ja kansallisen oikeuden rikkomisesta ilmoittavien henkilöiden suojelusta on tullut voimaan 1.1.2023. Kysymys on EU:n ilmoittajansuojeludirektiivin (2019/1937), eli ns. whistleblower-direktiivin täytäntöönpanosta. Lainsäädännön tarkoituksena on varmistaa, että henkilö, joka työnsä yhteydessä havaitsee tai epäilee yleisen edun vastaista toimintaa erikseen määritellyillä EU:n tai kansallisen oikeuden aloilla, voi ilmoittaa asiasta turvallisesti. Direktiivi velvoittaa tietyt työnantajat perustamaan sisäisen ilmoituskanavan väärinkäytösten ilmoittamista varten.

Henkilöt, jotka tietoisesti ilmoittavat vääriä tai harhaanjohtavia tietoja, eivät ole oikeutettuja suojeluun. Ilmoituskanava ei ole yleinen palautekanava vaan nimenomaan vakavien väärinkäytösten ilmoittamista varten luotu palvelu.

Ilmoituskanavan perustamisvelvollisuus koskee kuntia, kuntayhtymiä, liikelaitoskuntayhtymiä ja kunnallisia liikelaitoksia, joiden työ- tai virkasuhteessa olevien henkilöiden määrä on säännöllisesti vähintään 50. Sama koskee kuntien ja kuntayhtymien määräysvallassa olevia oikeushenkilöitä kuten tytäryhtiöitä. Kunnilla ja kuntayhtymillä voi olla myös yhteisiä ilmoituskanavia.

Organisaatiossa työ- tai virkasuhteessa työskenteleville henkilöille on annettava mahdollisuus tehdä ilmoitus sisäisen ilmoituskanavan kautta. Organisaatio voi sallia myös muille henkilöille ilmoittamisen sisäisen ilmoituskanavan kautta. Se, annetaanko muille kuin organisaatioon työ- tai virkasuhteessa oleville kyseinen mahdollisuus, on siten organisaation harkinnassa.

Organisaatio voi halutessaan mahdollistaa myös nimettömien ilmoitusten vastaanottamisen. Velvollisuutta siihen ei ole.

Lain 20 §:n mukaan toimivaltaisten viranomaisten tulisi nimetä ilmoituksen käsittelystä vastaava henkilö tai henkilöt. Vastaavalla henkilöllä on oltava riittävä asiantuntemus ilmoitusten käsittelyyn. Ilmoituksia saavat käsitellä vain nimetyt henkilöt. Valmistelun yhteydessä on katsottu, että lain tarkoittama toimivaltainen viranomainen Muhoksella on kunnanhallitus.

Ilmoittajan suojelun edellytyksenä on, että ilmoitus tehdään ensisijaisesti organisaation sisäiseen ilmoituskanavaan ja että ilmoittajalla on ilmoittamishetkellä perusteltu syy uskoa, että rikkomista koskeva tieto pitää paikkansa ja että tällainen tieto kuuluu lain soveltamisalaan. Ilmoittajan työnantaja tai muu organisaatio ei saa kohdistaa ilmoittajaan tai muuhun lain 5 §:ssä tarkoitettuun henkilöön vastatoimia rikkomista koskevan tiedon ilmoittamisesta tai julkistamisesta.

Ilmoitusten käsittelyssä on otettava huomioon mm.

- ilmoittamisesta on tiedotettava sisäiseen ilmoituskanavaan
- nimettävä ilmoitusten käsittelyn vastaava henkilö tai henkilöt
- kanavan tulee olla turvallinen

- kaikki ilmoitukset tulee kirjata
- ilmoittajalle tulee antaa palaute ilmoituksen perusteella tehdyistä toimista
- tieto ilmoittajasta ja ilmoituksen kohteesta on salassa pidettävää tietoa.

Organisaatio itse määrittää, millaiset ilmoituskanavat se ottaa käyttöönsä. Ilmoittamisen tulisi olla mahdollista kirjallisesti tai suullisesti. Ilmoituksia voidaan ottaa vastaan esimerkiksi postitse, verkkosivulla tai puhelimesta. Yksinkertaisimmillaan ilmoittaminen voisi tapahtua esimerkiksi toimittamalla ilmoitukset kirjallisesti perinteiseen palautelaatikkoon. Kunnan puolella on valmisteltu kunnan käytössä olevan Kunta-Akkuna-portaalia kanavana, jota kautta väärinkäytösten ilmoittaminen tehdään. Käyttö on mahdollista kunnan intranetin kautta eikä ole mahdollinen ulkopuolisille. Ilmoittaminen tällä kanavalla on mahdollista nimettömänä.

Ilmoituskanavien ja -menettelyiden käyttöönotto edellyttää yhteistoimintalakien mukaista vuoropuhelua tai yhteistoimintamenettelyä. Muhoksen kunnan yhteistoimintaryhmässä – YTY-ryhmässä – on asiaa esitelty valmistelun alkuvaiheessa 8.9.2023. YTY-ryhmä on todennut lausunnossaan, että hallintojohtaja tekee hankintapäätöksen ilmoituskanavan toteutettavaksi Kunta-Akkunassa ja että aluksi ilmoituskanava otetaan vain henkilökunnan käyttöön ja että myöhemmin järjestelmää on mahdollista laajentaa vastaanottamaan myös ulkopuolelta tulevia ilmoituksia.

Esittelijä

kunnanjohtaja Kimmo Hinnö

Päätösesitys

Kunnanhallitus toteaa, että väärinkäytösten ilmoitusten käsittelystä vastaavana viranomaisena Muhoksen kunnassa on kunnanhallitus.

Kunnanhallitus päättää, että

1. väärinkäytösten ilmoituskanava otetaan käyttöön kunnan sisäisenä kanavana intranetissä. Ilmoituksia vastaanotetaan Kunta-Akkuna-portaalin kautta. Mahdolliset saadut suulliset ilmoitukset tallennetaan myös tänne.
2. ilmoituksia on mahdollista tehdä nimettömänä. Kaikkia ilmoituksia käsitellään eri vaiheissa siten, että ilmoittajan henkilötieto pidetään salassa.
3. kunnassa ilmoituksia käsitteleviä vastuuhenkilöitä ovat henkilöstöpäällikkö ja hallintojohtaja
4. saapuneet ilmoitukset tulevat kunnassa erilliseen sähköpostiin, jonka käyttöoikeudet ovat kohdan 3 henkilöillä
5. ilmoituksen tehneelle annetaan lain edellyttämä palaute määräajassa
6. vastuuhenkilöt harkintansa mukaan vievät ilmoituksia kunnan johtoryhmään käsiteltäväksi ja tarvittaessa eteenpäin kunnanhallitukselle jatkotoimia varten.

Käsittely

Hallintojohtaja Rauno Piippo selosti asiaa kokouksessa.

Päätös

Kunnanhallitus hyväksyi kunnanjohtajan esityksen.
